

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Kırk yedinci inikat

12 . VII . 1943 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	86	vengil'in teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatasası (3/51)	87:88
2. — Havale edilen evrak	86	4. — Subaylar heyetine mahsus 4273 sayılı Terfi kanununun 10 ve 16 ncı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun lâyihası ve Millî Müdafaa encümeni mazbatasası (1/109)	88:89
3. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye mâruzatı	87	5. — Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işletilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve İktisat ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/119)	89
1. — Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi	87	6. — İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve İktisat, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/118)	89:95
4. — Müzakere edilen maddeler	87		
1. — Çoruh mebusu Asım Us'un teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatasası (3/49)	87		
2. — Denizli mebusu Naili Küçüka'nın teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatasası (3/50)	87		
3. — Tokad mebusu Refik Ahmet Se-			

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Köy ebeleri ve köy sağlık memurları teşkilâtı yapılmasına ve Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti Teşkilâtı ve Memurin kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası kabul edildi;

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3656 ve buna ek 3888 sayılı kanunlara bağlı cetvellerin Adliye vekâleti kısımlarında değişiklik yapılmasına;

Riyaseti Cümhur Teşkilât kanununda değişiklik yapılması hakkındaki kanuna bağlı (1)

sayılı cetvelin değiştirilmesine dair kanun lâyiha- larının birinci müzakereleri icra olundu;

Pazartesi günü toplanılmak üzere inikada ni- hayet verildi.

Reis vekili
Bursa
R. Canitez

Kâtip
Kütahya
V. Uzgören

Kâtip
Tunceli
Necmeddin Sahir Sılan

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1. — Dahiliye memurları kanununa bir mad- de eklenmesine dair kanun lâyihası (1/128) (Da- hiliye ve Bütçe encümenlerine);

2. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3656 ve buna ek 3888 sayılı kanunlara bağlı cetvellerin Dahiliye vekâleti kıs- mında değişiklik yapılmasına dair 4446 sayılı ka- nuna ek kanun lâyihası (1/128) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine);

3. — İzmir Tramvay ve Elektrik Türk An- onim şirketi imtiyazıyla tesisatının satın alınmasına dair Mukavelenin tasdiki ve bu müessesenin iş- letilmesi hakkında kanun lâyihası (1/130) (Na- fia, Dahiliye ve Bütçe encümenlerine);

4. — Yabancı memleketlere gönderilecek Dev- let memurları hakkında kanun lâyihası (1/131) (Maarif ve Bütçe encümenlerine);

Mazbatalar

5. — Askerî ve Mülki tekaüt kanununa ek 3255 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve Muvak- kat encümen mazbatası (1/124) (Ruznameye);

6. — Bankalar ve Devlet müesseseleri me- murları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3659 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/121) (Ruznameye);

7. — 1683 sayılı Askerî ve Mülki tekaüt ka- nunundan evvelki hükümlere göre bağlanmış olan tekaüt ve yetim maaşlarıyla vatani hizmet tertibi- inden maaş alanlara yapılacak zam hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat encümen mazbatası (1/126) (Ruznameye);

8. — Mamak Gaz maske fabrikasının Milli Müdafaa vekâletine devri hakkında kanun lâyi- hası ve Sıhhat ve içtimai muavenet, Milli Mü- dafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/94) (Ruznameye);

9. — Nahiye müdürlerinin devir masraflarına dair olan 3635 sayılı kanunun değiştirilmesi hak- kında kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe encü- menleri mazbataları (1/48) (Ruznameye);

10. — Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkili hakkında kanun lâyi- hası ve Dahiliye ve Maliye encümenleri mazbata- ları (1/25) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15

REİS — Ş. Günaltay

KATIPLER: B. K. Çağlar (Erzincan), N. Fırat (Samsun)

REİS — Celse açılmıştır.

MAARİF VEKİLİ H. A. YÜCEL (İzmir) —

Arkadaşlar, gelen evrakin 4 nü maddesinde, ya- bancı memleketlere gönderilecek Devlet memur- ları hakkında kanun lâyihası var. Maarif ve Bütçe Encümenlerine havale edilmiştir. Bunun müstaceliyeti ve sonra için filiyatı bakımından

ehemmiyeti dolayısıyla Muhtelit encümende tet- kikine müsaadenizi istirham ediyorum.

• REİS — Maarif vekili, gelen evrak meya- nında bulunan, yabancı memleketlere gönderi- lecek Devlet memurları hakkındaki kanun lâ- yihasının Bütçe ve Maarif Encümenlerinden mü- rekkep Muhtelit Encümende müzakeresini tek-

lif ediyor. Bu teklifi yüksek reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edil-

miştir.

Ruznameye geçiyoruz.

3. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1. — *Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi*

Umumî Heyete

Aşağıda isimleri yazılı sayın üyelerin izinleri Riyaset Divanınca kararlaştırılmıştır. Umumî Heyetin tasvibine arz ederim.

B. M. M. Reisi
M. A. Renda

Antalya Mebusu Tayfur Sökmen, 15 gün, mazeretine binaen.

Bursa Mebusu Fatin Güvendiren, 1 ay, hastalığına binaen.

Diyarbakır Mebusu Dr. İbrahim Tali Öngören, 1 ay, mazeretine binaen.

Eskişehir Mebusu İstamat Özdamar, 15 gün, mazeretine binaen.

Kars Mebusu Şerafettin Karacan, 1 ay, hastalığına binaen.

Maras Mebusu Abdullah Yayıoğlu, 20 gün, hastalığına binaen.

Muğla Mebusu Feridun Osman Menteseoğlu, 20 gün, hastalığına binaen.

Siirt Mebusu Ressam Şevket Dağ, 1 ay, mazeretine binaen.

Sivas Mebusu İsmail Mehmet Uğur, 15 gün, hastalığına binaen.

REİS — Birer, birer okuyarak tasvibinize arzedeceğim.

Antalya Mebusu Tayfur Sökmen, 15 gün, mazeretine binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bursa Mebusu Fatin Güvendiren, 1 ay, hastalığına binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diyarbakır Mebusu Dr. İbrahim Tali Öngören, 1 ay, mazeretine binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Eskişehir Mebusu İstamat Özdamar, 15 gün, mazeretine binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kars Mebusu Şerafettin Karacan, 1 ay, hastalığına binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maras Mebusu Abdullah Yayıoğlu, 20 gün, hastalığına binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muğla Mebusu Feridun Osman Menteseoğlu, 20 gün, hastalığına binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Siirt Mebusu Ressam Şevket Dağ, 1 ay, mazeretine binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sivas Mebusu İsmail Mehmet Uğur, 15 gün, hastalığına binaen.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Çoruh mebusu Asım Us'un teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası (3/49) [1]*

REİS — Mazbatayı okuyoruz.

(Mazbata okundu)

REİS — Mazbata hakkında mütalâa var mı?

Mazbatayı yüksek tasdikınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul olunmuştur.

2. — *Denizli mebusu Naili Küçüka'nın teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümen-*

lerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası (3/50) [1]

REİS — Mazbatayı okuyoruz.

(Mazbata okundu)

REİS — Mazbata hakkında mütalâa var mı?

Mazbatayı yüksek tasdikınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. — *Tokad mebusu Refik Ahmet Sevengü'nün teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası (3/51) [2]*

[1] 101 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

[2] 100 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

• [1] 99 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

REİS — Mazbatayı okuyoruz.

(Mazbata okundu)

REİS — Mazbata hakkında mütalâa var mı?

Mazbatayı yüksek tasdikınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — *Subaylar heyetine mahsus 4273 sayılı Terfi kanununun 10 ve 16 ncı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun lâyihası ve Millî Müdafaa encümeni mazbatası (1/109)*

REİS — Bu lâyihamın 16 ncı maddesi ençümene gitmişti. Encümen tadilatını yapmıştır. Şimdi onu müzakere edeceğiz.

MADDE 16. — (1) Harp Akademisi tahsilini muvaffakiyetle bitirenler aşağıdaki tertibe göre üç zümreye ayrılır ve kıdemler buna göre verilir. Bu ayrış diplomalara aynen geçirilir.

A) Birinci zümre: Kurmay stajına birinci derecede ayrılanlar,

İkinci zümre: Kurmay stajına ikinci derecede ayrılanlar,

Üçüncü zümre: Kurmay stajına ayrılmıyan ve fakat kurmay yardımcı vazifelerde kullanılmaya elverişli olanlar.

B) Her üç zümreye seçilenlere birer sene tahsil kıdem zammı verilir.

Birinci ve ikinci zümreye seçilenler kıta ve kurmay stajına tabi tutulurlar. Bunlardan iki sene içinde kıtada ve kurmay vazifelerinde ehliyet göstererek liyakatları tasdik edilenlere iki sene daha kıdem zammı verilir. (Bu zammın bir senesi ile «bir evvelki rütbesinde dahil» terfi derecesine girenlerin bu kıdemleri yeni ve eski rütbelerinde birer sene olarak yürütülür.) Bu iki senelik kıdemi alacaklardan verilecek tezi muvaffakiyetle yazan ve liyakatleri üstleri tarafından sırasıyla tasdik olunanlara tez talimatı şartlarına uygun olarak bir sene daha kıdem zammı verilir.

Üçüncü zümreye «Kurmay yardımcı vazifelere» seçilmiş olanlara bir seneden başka kıdem zammı verilmediği gibi bunlar kurmay stajına da tabi tutulmazlar.

Bu iki sene tefriki işi 8 . VI . 1929 tarihinden başlar.

C) Akademinin üçüncü sınıfında hastalık veya herhangi bir sebep dolayısıyla dersleri anlamak ve ihata edebilmek kudretini kaybedenlerle devamsızlığı, tembellik ve kayıtsızlığı tesbit olunanlara diploma verilmez.

D) Yarbay rütbesinden yukarı rütbede kıdem zammı verilmez.

E) Tabip ve veterinerlerden askerî doktor ve veteriner tabbikat okullarında ve veterinerlerden bakteriyoloji ve seroloji müessesesinde asistanlığa ayrılanlardan muvaffakiyetle imtihan verip mütehasıs diploması alacaklara

bir sene kıdem zammı verilir. Bunlardan tabbikat okullarında ve veterinerlerden bakteriyoloji ve seroloji müessesesinde başasistanlığa ayrılıp başasistanlık devresini muvaffakiyetle bitirenlere bir sene daha kıdem zammı verilir.

F) Eczacıardan askerî doktor tabbikat okulunda asistan ayrılanlardan muvaffakiyetle imtihan verip mütehasıs diploması alacaklara bir sene kıdem zammı verilir. Bunlardan askerî doktor tabbikat okulunda başasistanlığa ayrılıp başasistanlık devresini muvaffakiyetle bitirenlere bir sene daha kıdem zammı verilir.

G) Yüksek levazım okulunu muvaffakiyetle bitirenlere bir sene kıdem zammı verilir.

II) Mühendis subayı yetiştirilmek üzere yabancı memleketlere gönderilerek Yüksek mühendislik tahsillerini muvaffakiyetle bitiren kara, deniz ve hava subaylarına aşağıda yazılı şartlar dahilinde dört seneye kadar kıdem zammı verilir.

A) Yabancı memleketlerdeki Yüksek mühendislik tahsilini ve muktazi fabrika ve müessese stajlarını muvaffakiyetle ikmal edenlere bir sene.

B) Bunlardan fen ve sanat, askerî fabrikalar umum müdürlükleri emirlerinde veya kendilerini tahsile gönderen müesseselerin nezdinde istihdam edilerek iki sene zarfında mühendis subaylığa terfileri tasdik olunanlara (Mühendis subay) unvanı ile beraber daha iki sene;

C) Bu kıdemleri almış bulunanlardan bir eser vücuda getirerek veya doktora yaparak emsalleri arasında temayüz edenlere daha bir sene.

Hâlen orduda mevcut olup mühendis subaylık evsafını haiz buldukları ait olduğu makamca tasdik edilenler de yukarıda yazılı haklardan faydalanırlar.

Yukarıdaki fıkralara tevfiikan kıdem zammı almış olanlar aldıkları kıdem zamları ile tashih edilen nasıp tarihlerine nazaran emsalleri terfi etmiş ve kendileri de rütbelerinin asgari müddetlerini fiili olarak bitirmiş ve diğer şartları da haiz bulunur iseler (onuncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen ahval müstesna) derhal, değilseler bu şartları tamamladıklarında terfi ettirilirler. Bu suretle terfi ettirilmiş olanların almış oldukları kıdem zamları ile nasıpları emsallerinin terfi tarihine götürülür.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Efendim; Encümen bir ikinci muvakkat madde teklif ediyor. Onu da okuyoruz:

Muvakkat madde 2. — Bu kanunun neşri tarihinden evvel tabbikat okullarında başasistanlığa ayrılarak muvaffak olmuş ve başasistanlık

tan kıdem zammını almamış olanların bu kanunun neşri tarihindeki rütbeleri kıdemlerine bir sene zammolunur. Evvelce veteriner bakteriyoloji ve seroloji müessesesinde asistanlığa ayrılarak muvaffak olup da şimdiye kadar kıdem almamış olanların bu kanunun neşri tarihindeki rütbeleri kıdemlerine bir sene zammolunur.

Bu kıdemi alanlardan hakiki nasıplarıyla terfi derecesine girenlerin işbu kıdem zamları yeni rütbelere yürütülür.

Bu kıdem zamları sebebiyle yapılan nasıp ilerletilmelerinden ve terfilerinden ötürü geçmiş zaman için kendilerine maaş farkı verilmez.

REİS — Madde hakkında mütalâa var mı? Maddeyi yüksek reyimize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa vekili memurdur.

REİS — Maddeyi reyimize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini yüksek reyimize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — *Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve İktisat ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/119) [1]*

REİS — Lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? Maddelere geçilmesini yüksek reyimize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun

MADDE 1. — Ereğli Kömürleri işletme müessesesiyle Türkiye Kömür satış ve tevzi müessesesinde bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olanlardan bu kanunun neşri tarihinden itibaren üç ay içinde daimî kadroya alınacakların müktesep hak dereceleri, 3659 sayılı kanunun muvakkat birinci maddesi hükümlerine göre tesbit edilir.

Yukarıki fıkra hükmüne göre dereceleri tesbit edilenlerin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte almakta oldukları aylıklar, intibak derecelerinden yüksek ise, her iki derece arasındaki fazlalık, terfi ile iktisap edilinceye kadar ödenmekte devam olunur.

[1] 104 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

Ancak bu fazlalık, başka daire ve müesseselerde ve tekaütlük muamele ve hesaplarında müktesep hak teşkil etmez.

1 Haziran 1943 tarihinden sonra tâyin edilenlerle aylıklarına zam yapılanların bu hükümden faydalanabilmeleri için, bu tâyin ve terfilerin İktisat vekili tarafından tasvip edilmiş olması şarttır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya Jera Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

6. — *İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve İktisat, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/118) [1]*

REİS — Lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? Maddelere geçilmesini reye arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İktisadi Devlet teşekkülleri memurları Tekâüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanun

MADDE 1. — Maden istihsalinde çalışan memur ve müstahdemlerin 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren toprak altı işlerinde geçen fiili hizmet müddetleri, tekaütlük müddeti için bu müddetin yarısı ilâve edilmek suretiyle tesbit olunur.

Bu hüküm 4222 sayılı kanunun 17 nci maddesinin ikinci bendi gereğince kurumlar tarafından resen tekaüde sevk için 25 senelik hizmet müddetinin hesabında itibare alınmaz.

Alâkalı teşekkül ve müesseselerde ilgililerin bu suretle geçen hizmetleri İktisat vekâletince her sene tetkik ve tasdik edilerek İktisadi Devlet teşekkülleri tekaüt sandığına bildirilir.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Arkadaşlar, benim anlayışına göre bu maddede üç hüküm vardır. Biri, esas hüküm, toprak altında yani maden ocaklarında çalışan memur ve müstahdemlerin çalıştığı müddetin % 50 sinin tekaütlük müddetine ilâvesi,

İkinci hüküm de, yazılışa nazaran, her giren çıkan memurun bu hükümden istifade etmesi, Üçüncü hüküm de, bu kanunun doğrudan

[1] 103 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

doğruya makapline teşmili. Yani 4222 numaralı kanunun neşri tarihinden itibaren tatbika başlayacaktır. O kanunun neşri tarihi 20 Mayıs 1942 (yani bir buçuk sene evveline) kadar teşmildir. Filhakika bizim Devlet teşekkülleri kanunu, Devlet demiryolları kanununun hemen hemen aynıdır ve aynı esas dairesinde tanzim edilmiştir. Devlet demiryolları kanununun bir maddesinde; Devlet demiryollarındaki makinistlerin hizmeti de ağır hizmet olduğundan dolayı gördükleri hizmet müddetinin % 50 si tekaütlük müddetine zammolunur. Maden ocaklarında, bilfiil ocakta çalışan memurların da gördükleri hizmet müddetinin % 50 sini tekaütlük müddetine zammetmek muvafıktır. Yalnız bunu tatbik ederken Devlet teşekküllerinde diğer kömür ocaklarında çalışan memur ve müstahdemleri de nazari itibara almak lâzımgelirdi. Pekâlâ biliyorsunuz ki, Devlet demiryollarının Harıbayramda bir ocağı vardır. Bu ocak gayet mütevazı, müspet ve şayanı şükran bir surette çalışmaktadır. Senede 150 - 200 bin tona yakın kömür istihsal etmektedir. Bunun maliyeti ton başına 490 kuruştur. Bunu bir daha söylüyorum. 490 kuruşa maletmektedir. Bu ocaktan çıkan kömürü kendi memurlarına altı liraya ve harice de 12 liraya satmaktadır. Bu kömür ocağının şeraiti Havzaadkine nisbetle çok güçtür. Güç olmakla beraber güzel çalışmak yüzünden bu müspet iş vüvude getirilmektedir. Bir taraftan, Havza memurları, bu tarzda taltif edilirken aynı şerait tahtında çalışmakta olan Harıbayram ocakları ki, Devlet demiryollarına aittir, memurlarını mağdur bırakmak doğru değildir. Onun için istedim ki, kanunda bu ocaklarda çalışan aynı memurların hakkında da bir hüküm konmuş olsun. Her halde zaruri bir şeydir.

Diğeri, maddenin yazılışından öyle anlaşılıyor ki ocağa girip çıkan her memur bu haktan istifade edecektir. Filvaki İktisat encümeninin mazbatasında gayet sarıh surette yazılmıştır. Bu haktan vazifelerinin icabı olarak iş saatlerini toprak altında geçirenlere mahsus ve yahut gününün ekseri zamanını yine toprak altında geçiren memurların istifade edeceği tasrih edilmiş mazbatada. İâkin kanundan ben böyle anlamadım. Bu da maddede tasrih edilmiş olsaydı çok daha iyi olurdu.

Asıl mühim bir mesele de 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, ibaresiyle kanun makabline teşmil ediliyor. Ben hukukçu değilim. Fakat içimizde hukukçu arkadaşlar mevcuttur. Ben senelerden beri hiç bir kanun hatırlanıyor ki senelere makabline teşmil edilmiş olsun. Hukukçu arkadaşlar şüphesiz bunu, daha iyi izah buyururlar. Yalnız böyle bir çığır açılması ve böyle bir hüküm kabul edilmesi istikbalde Hazine ve diğer hususlarda çok fena tesir yapar kanaatındayım. Onun için rica ediyorum. Encümen lütfen bu kaydı kaldırsın-

lar. Bu hususta bir de tahrir takdim ediyorum. Yani, «4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren» cümlesini bu kanundan behermehal kaldırmak lâzımdır. Çünkü böyle bir çığır açılırsa işin önü alınmaz.

A. R. ESEN (Sürt) — Sayın arkadaşlar; ben deniz şimdi mühendis arkadaşımın vâki olan mütalâasının aleyhinde bulunmak istiyorum. Biliyorsunuz ki ben deniz bu kürsüden vakit vakit havza hakkında bildiklerimi arz ve nakletmek isterim. Ben bu havza hakkında pek çok alâkalandım ve bunun üzerinde uzun uzun tetkikat yaptım.

Burada çalışan arkadaşlar gayet mütevazı ve aynı zamanda şu memlekete yüksek hizmetler yapıyorlar. Bunu gören Hükümet bu kanunu getirmiştir. Bu kanun gayet yerindedir. Bu kanunu getirmekle Hükümete teşekkürlerini arz ederim.

Burada çalışan hakikaten mütevazı ve genç arkadaşların, müstahak oldukları hakları tâyin ve tesbit ederek bu hakları bunlara vermek istiyorlar. Şimdi bizim arkadaş demek istiyor ki, bunların tekaüt hakları vardır. Müktesep hakları makabline teşmil etmek...

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Hangi müktesep hak?

A. R. ESEN (Devanla) — Doğru değildir. Bendenize gayet doğrudur. Çünkü bunları vaktinde düşünmek lâzımdır. Büyük mesai gösteren mühendis arkadaşlara Hükümet bu hakkı tâyin ve tesbit ederken bunlara verilmesin demek doğru değildir. Bu kanun yerindedir. Bu kanunun heyeti umumiyesinin kabulünü rica ediyorum. Bu arkadaşlar hakikaten feragati nefisle çalışıyorlar ve bu kanunun çıkmasına intizar ediyorlar.

Bu kanunun çıkarılmasını rica ederim.

BÜTÇE EN. NA. F. BAYSAL (Kayseri) — İzzet bey arkadaşımızın bu lâyiha hakkındaki ifadesine göre esas itibariyle lâyihamın tesis ettiği bu hakkı kabul ediyorlar. Yalnız birine itiraz noktası; Devlet D. Y. nın işletmekte olduğu kömür ocaklarında çalışanların bu haktan istifadelerinin bu kanunla temin edilememesi keyfiyettir. Heyeti celilenin malumudur ki D. D. Y. tekaüt kanunu ile İktisadi Devlet teşekküllerine ait 4222 numaralı Tekaüt sandığı kanunu ayrı ayrı kanunlardır. Vakıa esas itibariyle bu iki kanunun bazı müşterek noktaları vardır. Fakat hututu umumiyesi itibariyle her iki Tekaüt kanununda mühim farklar da mevcuttur. Binaenaleyh bu kanunu 4222 numaralı Tekaüt kanununa ek olarak çıkarıyoruz. D. D. Y. aynı esas dairesinde kendi Tekaüt kanununa ek olarak bir lâyiha ile gelirse o da ek olarak çıkar ve bu hak kendilerine temin edilir. Aynı vaziyette bulunan memurların da aynı haktan istifade etmeleri tabiidir. Fakat, arzettiğim gi-

bi; bu kanunla onları derpiş etmeğe imkân yoktur. Çünkü kanunları ayrı ayrıdır.

İkinci itiraz noktası da; tesis edilen bu hakkın 4222 numaralı kanunun mevkii meriyete girdiği tarihten itibaren başlamasıdır ki; böylece arada 14 aylık bir fark vardır. Bu da; makale teşmil edici bir hakkı müktesep teşkil etmektedir. Bunun üzerinde encümeninde uzun uzadıya durduk. Yalnız İktisat vekilinin verdiği izahat, bilhassa ocak altında çalışanların mesaisinin nezaketi itibarıyla Hükümetin teklifini kabul etmekte mahzur görmedik. Nihayet yine Heyeti aliyenin malumudur ki 10 senelik tekaüt haklarının makale teşmili şeklinde kabul edilmiş kanunlar ve esaslar da vardır. Burada mevzu bahsolan nihayet 14 aylık bir müddettir. Yeraltı çalışmalarında bazıları için senevi üç ay, bazıları için de azami altı aylık bir müddetin tekaütlüğe ilâvesi şeklindeki talebi encümen kabul etmekte bir mahzur görmedi. Takdir Heyeti aliyenizindir.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Bütçe encümeni mazhata muharriri arkadaşım benim bu kanundaki hükmün Devlet demiryollarının işletmekte olduğu Hacibayram ocaklarına da teşmilinde bir mahzur olmadığını beyan ettiler. Yalnız bu kanun Devlet teşekküllerine ait 4222 numaralı kanuna ektir. Halbuki iş aynı iştir. Mevzu aynı mevzudur. Aynı mevzu olduğundan dolayı 4001 numaralı kanun diye de ilâve edilebilir ve yahut 4222 numaralı kanun yanına 4001 numaralı kanun diye ilâve ederek 4222 ve 4001 numaralı kanunlar denebilir. Madem ki mevzuda ve esasta mutabıkız. Bunun için ayrı bir kanun getirmektense burada bu ilâveyi yaparak teşmil etmek ve meseleyi halletmek daha doğru olur.

İkinci mesele, yani kanunun makale teşmilinden maksat orada çalışan memurlara karşı bir lütuf olduğuna anladım. Bu lütuf ikramiye vermek suretiyle veya başka bir şekilde yapılabilir. Böyle kanunu makale teşmil ederek yapılması bilmem ne dereceye kadar doğrudur.

Saniyen iki sene evveline rücu ediyoruz. Bu ocaklara iki sene evvel kim girmiş, kim çıkmış bunlar nasıl tesbit edilecek, nasıl altından çıkılacaktır, bilmiyorum. Bendeniz teklifimde musırım, takdir Yüksek Heyetindedir. Verdiğim takrir reye konsun, Heyeti celile nasıl tensip buyurursa en muvafık olur.

İKTİSAT V. F. SİRMEN (Rize) — Arkadaşlar, sözüme başlarken Havzada çalışan mühendis arkadaşların hakkında Ali Rıza arkadaşına, takdîr-kâr sözlerinden dolayı teşekkür edeceğim.

Huzurunuzda bugün sunduğumuz bu iki kanun lâyihasıyla Havzada çalışan arkadaşları mümasil İktisadi Devlet teşekküllerinde çalışan arkadaşlarımızla bareme intibak bakımından

aynı seviyeye getiriyoruz ve bunların intibakları yapılmamış olması dolayısıyla şimdiye kadar mahrum buldukları tekaüt haklarını temin etmiş oluyoruz. Aynı zamanda maden ocaklarında çalışanların, yani yeraltı hizmetinde çalışanların bu mesaisinin yıpratıcı olması dolayısıyla burada geçirdikleri müddetin bir sene yerine, bir buçuk sene sayılması esasını huzurunuzda getirmiş bulunuyoruz.

İzzet Arukan arkadaşımıza, mazbata muharriri arkadaşım cevap verdi. Ben de onun sözlerini aşağı yukarı tekrar ederek cevap arzedeceğim. Buyurdıkları gibi Devlet demiryollarının da hakikaten işletmekte olduğu linyit ocakları vardır. Burada çalışanlar arasında, yeraltında çalışan memurlar bulunabilir. Yalnız biliyorsunuz ki Devlet Demiryolları câmiası için ayrı bir tekaüt sandığı kurulmuştur. Halbuki Havzada çalışan memurlar İktisadi Devlet teşekkülleri memurları için kurulmuş olan Tekaüt sandığına girerler ve tekaütlük hakları ancak oradan temin edilir. Binaenaleyh buyurdıkları ve ileri sürdükleri nokta nazar doğrudur. Ancak bunun temini bu kanun tarihiyle olmaz. Devlet Demiryolları Tekaüt sandığı kanununa ek bir kanun teklifi hazırlanarak arzu ettikleri husus derhal temin edilebilir. Kendileri kanun teklif etmek salâhiyetini haiz oldukları cihetle bir kanun teklif ederek bu arzularını temin etmiş olurlar.

Devlet Demiryolları Tekaüt sandığına ait bir hükmü bu kanun içine koymak aynı mesele için tedvin edilmemiş olan iki ayrı kanun hükümlerini bir yere koymak olur ki bu da tedvin bakımından mahzurludur.

Kanunun makabline teşmili meselesine gelince; burada hukukçu arkadaşlar da mütalâalarını göyliyebilir. Kanunların makabline teşmili gibi Meclisin şimdiye kadar üzerinde hassasiyetle durduğu bir ananeye muhalif bir teklif yoktur. Bu kanunla teklif ettiğimiz şekil bir hakkın hangi tarihten itibaren kabul edilmiş olacağını tesbitten ibarettir. Binaenaleyh burada kanunun makabline teşmili yoktur. Faik Bayal arkadaşımızın söylediği gibi geçen sene mayısın 25 nde kanuniyet kesbetmiş olan müesseselere ait Tekaüt sandığı kanununda bunların on sene evvelki hizmetlerinin tekaütlükte sayılacağı kabul edilmiştir. Bu o demek değildir ki şimdi çıkardığımız bu kanun hükümleriyle bu kanunu makabline teşmil ediyoruz. Binaenaleyh arkadaşımızın endişelerine mahal yoktur. Teklif ettiğimiz şekilde de kanunların makabline teşmilinde şimdiye kadar müesses usule aykırı bir cihet yoktur.

Filen hizmet yani yeraltında çalışanların tekaütlük müddetlerine yapılacak % 50 miktarındaki zammı bu kanunun meriyetinden itibaren değil, Tekaüt sandığı teşkilâtı hakkındaki kanunun meriyetinden itibaren hesaplanma-

sına da itiraz buyurdular. Bu husustaki itiraza şu şekilde cevap arz etmek isterim. Bu mesele encümenlerde de ileri sürüldü. Yalnız biz bu esası gerek Hükümetin teklifinde, gerek encümenlerde kabulünde nazara almamızın sebebi şudur: Biliyorsunuz ki havzada füzüyon 1940 senesinin 11 nei ayında yapılmıştır. O tarihten itibaren bu büyük iş Devlete intikal edince bu müesseselerde çalışan memurların hepsinin intibaklarının yapılmasına imkân hâsıl olmuştur.

Hükümet muvakkat kadrolarla bu müessese de çalışan memurları istihdam etmiştir. Müessese bünyesi itibarı ile Devlet iktisadi teşekküllerinden madut olmasına göre bunların intibakı o zaman derhal yapılmış olsaydı, mümkün iktisadi Devlet teşekküllerinde çalışan arkadaşlar gibi bunların da tekaüt hakları o zamandan başlardı. Bu işin şimdiye kadar yapılmamış olması bu arkadaşların tekaüt haklarının ziyasını icabettirmez. Ziyar için bir sebep olmamak iktiza eder. Hükümetiniz bu mülâhazada bulundu. Bu lâiyhayı tetkik eden Encümenler de bu noktayı nazara iştirâk ettiler. Binaenaleyh bu vaziyet gayrı adilâne değildir. Burada çalışan arkadaşların haklarının temini meselesidir.

Esasen ocaklarda çalışan mühendis arkadaşların kendilerine tevdi edilen vazife itibarıyla ne kadar müddet ocak içinde filen çalışacakları aşağı yukarı malûm olduğuna göre bu müddetin tesbitinde de müşkülât olmayacaktır. Onun için müsaade buyururlarsa Encümenince de kabul edilen şekilde lâiyhayı Yüksek Heyet kabul buyursun.

REİS — Efendim takriri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Arzettiğim sebeplere binaen maddenin makabline şumulünü tazammun eden «4222» sayılı kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren» cümlesinin kaldırılmasının reye konmasını teklif ederim.

Eskişehir Mebusu
İzzet Arukan

REİS — Efendim, İzzet Arukan'ın bu teklifini Yüksek reyinize arz ediyorum. Takriri nazarı itibare alanlar... Almayanlar... nazarı itibare alınmamıştır.

Maddeyi yüksek reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE — 4222 sayılı kanunun muvakkat 2 nei maddesi hükmü, mezkûr kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Ereğli Kömürleri İşletmesi ve Türkiye Kömür tevzi ve satış müesseselerinde müstahdem olanlardan daimi kadrolara alınanlar hakkında da tatbik olunur. Mevzu bahis maddede yazılı on yıllık müddetin hesabında alâkalıların 3867 sayılı kanununun 1 nei maddesi hükmüne tabi tutulmuş

olan müessese, şirket ve ocaklarda geçirdikleri hizmet müddetleri de nazarı itibare alınır.

Bu madde hükmünden istifade edecekler hakkında 4222 sayılı kanunun muvakkat ikinci maddesinin (a) ve (b) fıkralarında yazılı müddetler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte başlar ve bunların 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki hizmet müddetleri mezkûr kanun hükümleri dairesinde tekaütlük fiili hizmetlerine katılır.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Efendim, bu maddeden anladığıma göre Ereğli kömürleri işletmesi ve Türkiye tevzi müesseseleri bareme uyduruluyor. Yalnız bu maddenin orta yerinde bir cümlesi var. Asıl nazarı dikkatimi celbeden orası oldu. O da «On sene evveline kadar 3867 sayılı kanunun birinci maddesi hükmüne tabi tutulmuş olan müessese, şirket ve ocaklarda» deniliyor. Yani bu kömür şirketlerini tevhit etmeden evvel hususi şirketlerde ve hususi ocaklarda çalışan memurların hizmetlerinden 10 sene kadar olan kısımları nazarı itibara alınmıyor. Barem kanununda bunu kabul ederim. Fakat tekaütlük noktası ayrıca tetkik edilecek bir noktadır. Çünkü hususi şirketlerde çalışıp da bilâhara Hükümete geçen memurlar bu hususi hizmetlerden ayrıldıkları zaman acaba bir tazminat almışlardır, almamışlardır? Bütçe encümeni mazbata muharririnden bir kere bunun izahını rica ediyorum.

İkincisi, bu yeni bir tesisdir, şayet bunu kabul ediyorak Münakalât vekâletinden de mühim bir ricam var. Maatteessüf vekil burada değil, o da şudur: Biz şirketleri, Aydın hattı olsun, Şark hattı olsun mubayaa ederken oradaki Türk memurları doğrudan doğruya aldık ve istihdam ettik. O memurların şirketlerden alacağı tazminatı vermedik. Onu üzerimize aldık ve bilâhara o memurların o şirketlerde ifa ettikleri hizmetlerin nazarı itibare alınmasından mahrum bıraktık. Bu hükmü vazederken Münakalât vekilinin de daha fazla hakkı olan ve bilhassa meslekten yetişen resmî ve imtiyazlı şirketlerde çalışan bu memurların hakkını temin edecek bir kanun getirilmesini rica ederim.

A. R. ESEN (Sürt) — Arkadaşlar; İzzet arkadaşımız pekâlâ bilir ki, bu maden ocakları Devletin malıdır ve bir şirkete icar edilmiştir. Orada çalışan çocuklar şirketin değil, bizim çocuklarımızdır. Bunların mesleği madenciliktir. Başka bir yerde çalışamazlar. Kendilerine mesleklerinde çalıştıkları müddet için bir hak veriliyor. Demek ki, biz işlenmiş bir hakkı kendi üzerimize alıyoruz ve onların vâkı olan hizmetlerini Hükümet kabul ediyor. Tekâütlük hakkını bunlara vermezsek kime vereceğiz. Bunları bizim korumamız, muhafaza etmemiz lâzımdır. Bunları biz başka yerden almadık, kendi çocuklarımızdır. Mütalâaları yanlışdır, herhalde bu kanunun kabulünü rica ederim.

E. SAZAK (Eskişehir) — Efendim, bu dünya harbi başlıyalı bütün sıkıntımız bu kömür meselesinden doğdu. Meselâ, çimento ararız, kömür olmadığı için yoktur diyorlar. Hülâsa ne-reye el vursak bir takım fabrikaların kömürsüzlükten kısmen veya tamamen çalışmadıklarını gördük. Bundan evvelki vekilimize dedik ki, bundan evvelki ocaklar ne şerait altında çalışıyorsa bunu iki kat arttır ve bu neye mutavakkıf ise bunu yap. Bilmem huzuru âlinizde Vekil bey izahat verdi mi? Çünkü mesai tarzında inkişaf varsa bilinmesi lâzımdır. Hattâ encümünde verilen izahattan arkadaşlar memnun kaldı, fakat bendeniz şahsen noksan buldum. Meselâ, bir mühendis gider de herhangi bir kömür damarını böyle çöküntü yapmadan desteklerse bu hem müesseseyi bir çok masraftan kurtarmış olur. Hem de bir çok hayatı kurtarır. Bir çok mühendis gidip de bir mühendis böyle bir şeye muvaffak olmuşsa müesseseye ne miktar yardımı olmuş ve ne miktar zarardan kurtarmış ise bu adamın gözünün görgüsüne ve dikkat etmesine mukabil iyice taltif edilmesi lâzımgelir. Ne bileyim, çıkarıp beş bin, on bin lira verilmelidir.

Bir barem yaptık, başı boş gidiyor diye bu kanun memlekette yirmi otuz sene sonra tatbik edilse olabilir. Dünya bunu daha tatbik edemiyor. Ne derler, suyu getiren de bir, destiyi kran da bir. Böyle olmaması lâzımgeliyor amma oluyor. Bütün işte, yine kömür başta olmak üzere bu işte bizim vekil ne getirirse onun getirdiğini reddetmek doğru değildir. İzzet Bey arkadaşımız da buna taraftar değildir. Çünkü kendileri büyük işlerin başında bulunmuşlar ve şimendifer işlerinin kurulmasında kendileri amil ve müessir olmuştur. Kendileri demek istiyorlar ki, bu hakkı niçin İktisat vekili alsın da Münakalât vekili almasın. Ne yapalım o da gözünü açsın birader. Münakalât vekili de bu gibileri himaye etsin, himaye etmezse günah olur. Bunlar tehlikeyi gözüne almış, on sekiz saatlik mesaiyi yirmi saate çıkarmıştır, istihsalı arttırmıştır. Bence eğer İktisat vekilimizden iş yapmasını istiyorsak dahilî ihtiyacı temin ettikten başka bir milyon da harice satılabilsin diyorsak bu getirdiği kanun azdır. Bununla bu işi yapabileceğine kani değilim. Muhakkak iş yaparı ve başararı, müesseseyi kazandıranı takdir etmek, taltif etmek lâzımdır bence. Bu dünyada olmanın öteki dünyada da olacağı şüphelidir.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Ali Rıza ve Emin Sazak arkadaşlarımızın beyanatlarından anladım ki ben iyice ifade meram edememişim. Ben mühendislerin aleyhinde değilim ve olamam. Çünkü kendim o meslekdenim. Mevzuubahis olan mühendis değil, bilâumum memurlardır. Kömürü çıkaracak ve bunların verecekleri kararlarla memleketi kömüre boğacak mühendisler olduğunu biliyorum. Fakat kanun umumidir, yalnız mühendislere ait değildir.

Ambar memuru, veznedarı, muhasibi, bekçisi hepsi dahildir. Bendeniz onun için söylüyorum. Evet çıkarılan kömür miktarına göre ve kömürün maliyetine göre memurlara ikramiye vermek birinci derecede şarttır. Başka türlü bu havzanın işletilebileceğine ben kani değilim. Geçen sene gittim ve havzada 15 gün doluştım. Doğrudan doğruya gördüm. Biz havzanın işletilmesi için istediğiniz kadar tekaüt kanunu yapalım, kömür çıkacağına ben kani değilim. Çünkü Havzaya teknik girmemiştir. Bunu da sokacak mühendislerdir. Evet mühendisleri taltif etmek lâzımdır. Fakat diğer taraftan da Hazineyi düşünmek, heyeti umumiyesini kale almak lâzımgelir. Yoksa kömürü ucuza mal etmek için istediğiniz kadar ikramiye verelim, bu kanun bu hususta bir şey temin etmez. Ben hiç bir zaman mühendislerin aleyhinde değilim ve olamam da. Bu ciheti tavzih için tekrar kürsüye geldim.

En. Na. F. BAYSAL (Kayseri) — Efendim, İzzet Bey arkadaşımızın bu kanun üzerinde tevaküf ettikleri nokta hakkında encümen namına izahat arzedeceğim. Filhakika burada çalışan yalnız mühendis değil, diğer memurlara da teşmil etmek suretiyle eski idare ve şirketlerde çalışanlar da on senelik bir hakkı tekaüt iktisap etmiş oluyorlar. Bu yerlerde çalıştıkları için bir tekaüt hakkı kazanmış oluyorlar. Yalnız bu hak verilirken ivazsız hak verilmiş değildir. O seneler zarfında aldığı paralardan müesseseye, Devlete hiç bir yük tahmil etmeyecek şekilde % 10 sandığa vermek suretiyle bu hakkı iktisap edeceklerdir. Binaenaleyh ivazsız bir hak verilmesi mevzuubahis değildir. Külfeti tamamen kendisine ait olmak üzere böyle bir hak tanınmıştır. Bu hakkın verilmesi esas, geçen sene Heyeti Celilenin kabul buyurduğu 4222 sayılı tekaüt kanununun koyduğu esasların aynıdır. Müsaade buyurlursa o esası okuyayım.

«Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bu kanunla tekaüt hakkı verilen hizmetlerde ve Cumhuriyet Merkez bankasında bulunanların ikinci maddede yazılı kurullar ve bunların yerini tuttuğu mülga müessese, idare ve şirketlerde geçirdikleri hizmet müddetinin en çok son 10 yılı, ikinci muvakkat madde mucibince tekaüt hesabında nazarı itibara alınır.»

Binaenaleyh burada, bu kanunun tekaüt hakkını verdiği müesseselerde 10 sene ve daha fazla çalışmış olan ve kezalik bu müesseseleri istihlâf eden müessese veya şirkette dahi bulursa o müddete ait 10 senelik tekaüt hakkını nazarı itibare almak için bir esas konmuştu. Burada da aynı esas koymuş oluyoruz. Nihayet tekaütlük hakkı, yıpranma neticesinde verilmiş bir haktır. Külfeti de tamamen kendisine ait olmak üzere % 10 nisbetinde vereceği

tekaüt aidatı ile bu hakkı iktisap etmiş olacaktır. Binaenaleyh evvelce kabul edilen kanunla tamamen ahenktar olmak üzere bu hükmü de kabul etmeği encümen muvafığı adalet görmüştür.

A. H. KALAÇ (Kayseri) — Müessesede çalışan memur ve müstahdenler deniliyor. Meselâ Ankara'da teşekkülü itibariyle doğrudan doğruya ticari bir müesseseden farkı olmayan kömür tevzi ve satış müessesesi vardır. Bu müessesenin memurları da budan istifade edecek midir?

F. BAYSAL (Kayseri) — Hiç bir vakit bu hatıra gelmez. Çünkü burada maden işletmeleri mevzuubahistir. Kömür tevzi ve satış müessesesi diğer herhangi bir satış yerini istihlâf etmiş değildir. Kömür satışı bazı büyük şehirlerde doğrudan doğruya Devletin kendisi tarafından yapılmaktadır. Hatta bazı yerlerde bayiler marifetiyle yapılmaktadır. Binaenaleyh satış emrinde çalışan herhangi bir adama hakkı tekaüt vermek veya orada geçen hizmeti başka hizmete geçtiği zaman tekaüdiyesinde hesap etmek şeklinde bir şey varidî hatır değildir. Maden işletmeleri müesseselerinde çalışan memurlara ivaz mukabilinde bu hakkı tanımaktan ibarettir.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Bir sual efendim. Mazbata muharriri arkadaşınız 4222 numaralı kanundaki idareleri söylüyor ve onu tanıyor. Yalnız burada «ocaklar» ilâve edilmiş. Bu ocaklardan kasıt nedir? Ben hususi ocaklar anlıyorum, Ahmedin, Mehmedin işlettiği. Eğer o ise ben itiraz ediyorum. Hususi şirketi tanımıyorum.

BÜTÇE En. Na. F. BAYSAL (Kayseri) — Bu İşbankasının Füzyon kanununa tevfiқан işlettiği ocağı aldığı gibi diğer bir şirketin o ocağını da almıştır. Ocağı alırken oradaki memuru da kendisi istifade ederim diye almışsa bunda adalet münafi bir nokta yoktur. Binaenaleyh en ziyade nazarı dikkate almak hususunun ivazsız bir hak tesisi olmadığıdır. Tamamiyle karşılığı verilmektedir.

H. F. ATAÇ (Gümüşane) — Bir sual soracağım : Efendim, tekaütlük karşılığı olarak % 10 aidat verdikleri takdirde bu haktan istifade edecekler, buyurdunuz. Bugünün tekaüt nispetlerini bu % 10 la karşılamaya imkân var mı? Zannedirim ki bazı kısımlarda % 22 ye kadar çıkmaktadır.

BÜTÇE En. NAMINA F. BAYSAL (Kayseri) — Efendim, zannedirim bu mevzu umumî mahiyette mütalâa edilecek bir mevzudur. Bir defa Devlet Tekaüt kanununun neticeleri bunlarla kıyas edilemeyecek bir manzaradadır. Orada bir çok haklar nihayet vatani bir çok hizmetler, mâlîliyet veyahut askerî hizmetler, muhtelif şekillerde bir çok haklar, daha geniş nispettedir. Tekaüt sandıkları Devlettен hiç bir yardım görmeksizin o sandıklara dahil me-

murlara tekaütlük hakkı vermek ve aynı zamanda kendi menabiiyle bu haklarını temin etmeği istihdaf etmektedir. Hatta bu 4222 numaralı kanun aynı zamanda şöyle bir esas kurmuştur. Beş sene zarfında gene sandığın malî vaziyeti tetkik edilecek, eğer o tetkikat neticesinde aldığı külfetlere karşı varidatı idare etmediği takdirde yeniden ameliyeler yapılmış olacaktır. Bu itibarla kabul edilen Devlet müesseseleri tekaüt sandıklarında yalnız aidatla kendilerinin idare edilmesi düşünülmüştür ve bu esas mahfuzdur. O esasa binaendir ki diğer kanunlarda, gerek belediyeler için bir iki sene evvel kabul buyurduğunuz kanunda, gerekse 4222 numaralı kanunda on senelik hak verilmesinde mahzur görülmemiştir. Sandıkların malî vaziyetinde bir kifayetsizlik görüldüğü takdirde yeniden ya aidat çoğaltılır, aksi takdirde haklar tenkis edilir. Hulâsa bu sebeplerle bendeniz bu mevzuda hesapların netayici üzerinde tevakkuf etmeğe lüzum görmüyorum.

H. F. ATAÇ (Gümüşane) — Misal olarak, Merkez bankası ve diğer resmî müessesat ve diğer Devlet müesseseleri tekaüt sandıkları hakkındaki kanunun muayyen olan maddesinin hükümlerini okudum. Fakat orada o müessesenin haricinde Devlet dairelerinde veya Devlet müesseselerinde geçen müddetlere ait olmak şartıyla ve on senelik hizmetin mukabili alınmak şartıyla verilmiştir. Halbuki burada doğrudan doğruya bir ticarethanede çalışan bir memurun o zamana ait hizmet müddeti bugün bu müesseseye tahmil ediliyor. Prencip itibarıyla biran için evet diyelim. Fakat mukabilinde verilecek olan tekaüt maaşının vasatı hesapla yarısından dün bir mukabili ile. Kime? Serbest bir ticarethanede vaktiyle on sene çalışan bir efendiye. İşte bunlar arasındaki bariz farkları tetkik eden encümen herhalde bunu nazara almıştır. Bunun esbabı mucibesi nedir?

BÜTÇE En. NAMINA F. BAYSAL (Kayseri) — Bunun esbabı mucibesi şudur; maddeyi tekrar edeyim. 4222 numaralı kanuna yalnız Merkez bankasındaki memurların hizmet müddeti sayılmak hükmü konmamıştır. Bilhassa bütün Devlet iktisadi teşekküllerinin yerine geçtiği şirketlerin, idarelerin, müesseselerin hepsine şamil olmak üzere bu hakkı vermiştir. Yalnız Merkez bankasına değil.

H. F. ATAÇ (Gümüşane) — Amme hizmetleri yapan müesseseler.

F. BAYSAL (Devamla) — Söyledim efendim, veya bunların yerini tuttuğu yuvarıda sayılan mülga idare, şirket ve müesseselerde geçirdikleri hizmet müddetleri, orada 10 seneliğini % 10 nispetinde bir ivaz mukabilinde saydığımız gibi burada da ocaklarda çalışan memurların % 10

nispetinde parasını vermek suretiyle bu hakkı vermek zaruretini hissetmişizdir. Her ikisindeki esas da aynıdır. Encümen daha ziyade üzerinde durmamış ve Hükümetin teklifini kabul etmemek hususunda en kuvvetli memsekimiz 4222 numaralı kanunda kabul edilen esastr.

E. SAZAK (Eskişehir) — Vekil Beyi dinliye-
lim, bakalım işler nasıl gidiyor?

İKTİSAT VEKİLİ F. SİRMEN (Rize) —
Arkadaşlar, söz alan ve teklif ettiğimiz husu-
sun doğru olmadığını beyan buyuran arka-
daşlar, öyle tahmin ediyorum ki bugünkü merî
ve mevcut 4222 sayılı Tekaüt kanununun hüküm-
lerini dikkatle okumamışlardır. Teklif edilen bu
hükümle huzuruza mevcut ve merî hükümler-
den ayrı bir hüküm gelmiyor, yalnız şimdi int-
tibakı yapılan ve demin de arzettiğim gibi ikti-
sadi Devlet teşekküllerinde çalışan diğer memur-
lara verilmiş olan bir hak mevcut ve merîdir.
Bir sene evvelki kabul edilen kanun hüküm-
lerine göre bunlara da tekaüt hakkı tanıma-
sını rica ediyorum. Hususi müessese ve şirket-
lerde çalışanların oralarda geçen on senelik hiz-
metlerine mukabil, bir barem intibakı yapıyor
diye ve bunun bir neticesi olarak, iktisadi Dev-
let teşekkülleri hakkındaki tekaüt sandığına gi-
recek olan bu memurların bu şirketlerde geçen
on senelik müddetler nasıl sayılır suali an-
cak 4222 sayılı kanunun müzakeresinde mev-
zubahis olabilir. Çünkü; şimdi Faik Baysal ar-
kadamızın söylediği gibi iktisadi Devlet teşek-
küllerinin istihdaf eylediği müesseselerde geçen-
şirket olsun, hususi eşhas elindeki işletmeler
olsun - müddetlerin 10 senesi, o müessese ikti-
sadi Devlet teşekkülü haline geldiği takdirde
hizmet müddeti olarak sayılır, 4222 sayılı ka-
nuna göre bu kabul edilmiştir.

Bir an için tasavvur edilebilir mi ki, Emin
Sazak arkadaşımızın izah buyurduğu gibi bu-
gün memleketin istihsal miktarı ile dört gözle
alâkadar olduğu havzada intibak yapılırken bu
müessesede çalışan memurlara buna nazaran ta-
li sayılabilecek diğer müesseselerdeki memur-
lara tanınan hak bahşedilmesin. Ben huzuruza
böyle bir teklifle gelseydim o vakit beni
muahaze etmeniz lâzım gelirdi.

Arkadaşlarım, istediğimiz arzettiğim gibi
yeni bir şey değildir. Bunun kabulünü bilhassa
istirham ederim.

Emin Sazak arkadaşım, kömür istihsalimiz ve
burada çalışan arkadaşlarımız hakkında bazı ma-
lûmat istediler. Kendilerine arzedeğim Havza-
daki istihsalimiz hepinizin takdirine mazhar ola-
cak şekilde mütemadiyen inkişaf göstermektedir.
Tabiatıyla takdir buyurursunuz ki, memleketin
bilhassa taş kömürüne karşı olan büyük ihtiyacı
ve memleket dahilindeki inkişaf mütenasip ola-
rak sarfının artması bizi ve orada çalışan bütün
arkadaşlarımızı bu büyük vazifenin ehemmiye-
tini kavramış olarak iş görmeğe sevk etmektedir.
En büyüğünden en küçüğüne kadar Havzada ça-
lıyan bütün arkadaşlar, kendilerine tevdi edilmiş
olan bu vazifenin büyüklüğünü müdriktir. Ar-
zettiğim gibi teveccühünüze lâıyk olacak bir şe-
kilde çalışmaktadırlar ve bu mesai neticesinde de
havzanın istihsalı günden güne artmakta ve ge-
çen seneki büyük ârizadan dolayı memlekette
hususla gelmiş olan büyük darlığı yavaş yavaş izale
etmektedir. Bu netice hissedilir şekilde kendisini
hergün göstermektedir. Bu itibarla teklif etti-
ğimiz esas yeni bir şey olduğundan dolayı ve
burada çalışan arkadaşları arzettiğim gibi ken-
dilerine tevdi edilen vazifenin ehemmiyeti na-
zara alınarak ve bunların münkesir kırılmamaları
için maddenin aynen kabulünü istirham ediyorum.

REİS — Madde hakkında başka mütalâa
yoktur. Maddeyi reyimize arz ediyorum. Kabul
buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden
merîdir.

REİS — Kabul buyuranlar... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini ie-
raya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Kabul buyuranlar... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

Ruznamede görülecek başka madde yoktur.
Çarşamba günü toplanılmak üzere inikada niha-
yet veriyorum.

Kapanma saati : 16,10

Çoruh mebusu Asım Us'un teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası (3/49)

T. C.

Başvekâlet

Yazı işleri umum müdürlüğü

Sayı : 6/601

16 . IV . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Matbuat kanununun 43 ncü maddesine muhalif olarak İstanbul lisesi Edebiyat muallimi Hakkı Süha Gezgin'in (Yeni Işıklar, Cihangirliğe doğru, Göktepe Vezüvler) başlıklı siyasi mahiyeti haiz makalelerini, sahibi bulunduğu vakit gazetesinin 16, 17 ve 21 şubat 1943 tarihli nüshalarında neşretmekten suçlu hâlen Çoruh mebusu Asım Us hakkında Matbuat kanununun 27 ve 43 ncü maddelerine tevfikân takibat yapılması için teşriî masuniyetinin ref'i İstanbul Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin talebine atfen Adliye vekâletinden alınan 24 . III . 1943 tarihli ve 15/69 sayılı tezkerede bildirilmiş ve bu hususa ait olarak gönderilen üç nüsha gazetesinin aynen sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı Esasiye ve Adliye

Muhtelit encümeni

Esas No. 3/49

Karar No. 1

7 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

Matbuat kanununun 43 ncü maddesine muhalif olarak İstanbul lisesi edebiyat muallimi Hakkı Süha Gezgin'in (Yeni ışıklar, cihangirliğe doğru, göklerdeki « Vezüv » ler) başlıklı siyasi mahiyeti haiz makalelerini sahibi bulunduğu Vakıf gazetesinin 16, 17 ve 21 şubat 1943 tarihli nüshalarında neşretmekten suçlu sanılan Çoruh mebusu Asım Us hakkında Matbuat kanununun 27 ve 43 ncü maddelerine tevfikân takibat yapılması için teşriî masuniyetlerinin kaldırılmasına dair 16 . IV . 1943 tarih ve

6 - 601/1226 sayılı Başvekâlet tezkeresi ile buna ait üç nüsha gazete Muhtelit encümenimize havale edilmekle müzakere olundu.

Yapılan tetkikat neticesinde Asım Us'a isnat olunan suç Teşkilâtı Esasiye kanununun 12 ve 27 nci maddelerindeki cürümlerin dışında kaldığı İhzarî encümenin mazbatasından dahi anlaşılacakla Daihli nizamnamenin 180 nci maddesinin ikinci fıkrası mucibince takip ve muhakemesinin Devre sonuna bırakılmasına karar verilmiştir.

Umumi heyetin tasvibine arz edilmek üzere
Yüksek Reisliğe sunulur.
Teş. Es. ve Ad. En. Mfı.

Muhtelit En. Reisi	M. M.	Kâtip
Ankara	İstanbul	Tokad
M. Ökmen	Z. Karamursal	
Bursa	İstanbul	İstanbul
Dr. R. Güran	Dr. G. Ataç	K. Karabekir

Mardin	Samsun	Kütahya
H. Menemencioglu	H. Çakır	M. Erkmen
Manisa	Ankara	Antalya
İ. Çalırlar	Z. Yörük	N. Aksoy
İzmir	Kastamonu	Kayseri
E. Oran	A. Binkaya	R. Özsoy
Konya	Rize	Urfa
H. Karagülle	S. A. Dilemre	K. Berker

Tokad mebusu Refik Ahmet sevengil'in teşriif masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı esasıye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası (3/51)

T. C.

Başvekâlet

Yaza işleri dairesi müdürlüğü

Sayı : 6 - 600/1227

16 . IV . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Matbuat kanununun 43 ncu maddesine muhalif olarak, İstanbul lisesi Edebiyat muallimi Hakkı Süha Gezgin'in (Yeni Işıklar, Cihangirliğe doğru, Gökteki « veziv » lar) başlıklı siyasi mahiyeti haiz makalelerini Neşriyat müdürü bulunduğu vakit gazetesinin 16, 17 ve 21 şubat 1943 tarihli nüshalarında neşretmekten suçlu hâlen Tokad mebusu Refik Ahmet Sevengil hakkında Matbuat kanununun 27 ve 43 ncu maddelerine tevfiikan takibat icrası için teşriif masuniyetinin refi İstanbul Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin talebine atfen Adliye vekâletinden alınan 24 . III . 1943 tarih ve 68/16 sayılı tezkerede bildirilmiş ve bu hususa ait olarak, gönderilen üç nüsha gazetenin aynen sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Teşkilâtı Esasıye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı Esasıye ve

Adliye Muh. En.

Esas No. 3/51

Karar No. 3

7 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

Matbuat kanununun 43 ncu maddesine muhalif olarak İstanbul lisesi Edebiyat muallimi Hakkı Süha Gezgin'in (Yeni ışıklar, Cihangirliğe doğru, Göklerdeki «Veziv» ler) başlıklı siyasi mahiyeti haiz makalelerini Neşriyat müdürü bulunduğu vakit gazetesinin 16, 17 ve 21 şubat 1943 tarihli nüshalarında neşretmekten suçlu sanılan Tokad mebusu Refik Ahmed Sevengil hakkında Matbuat kanununun 27 ve 42 nei maddelerine tevfiikan takibat icrası için teşriif masuniyetinin refi hakkında Başvekâletin 16 . IV .

1943 tarih ve 6-600/1227 sayılı tezkeresiyle buna mütedair üç nüsha gazete Muhtelit encümenimize havale edilmekle müzakere olundu.

Yapılan tetkikat neticesinde isnat olunan suç Teşkilâtı Esasıye kanununun 12 ve 27 nei maddelerindeki cürümlerin dışında kaldığı İh-zari encümenin mazbatasından dahi anlaşılması olmakla Dahilî Nizamnamenin 180 nei maddesinin ikinci fıkrası mucibince takip ve muhakemesinin Devre sonuna bırakılmasına karar verilmiştir.

Umumî heyetin tasvibine arzolanmak üzere
Yüksek Reisliğe sunulur.

Teş. Es. ve Ad.

En. Mürekkep

Muh. En. Reisi

Ankara

M. Ökmen

Bursa

Dr. R. Güran

M. M.

İstanbul

Z. Karamursal

İstanbul

Dr. G. Ataç

Kâtip

Tokad

İstanbul

K. Karabekir

Mardin

H. Menemencioğlu

Kütahya

M. Erkmen

İzmir

E. Oran

Konya

H. Karagülle

Samsun

H. Çakır

Ankara

Z. Yörük

Kastamonu

A. Binkaya

Rize

S. A. Dilemre

Tekirdağ

F. Öztrak

Antalya

N. Aksoy

Kayseri

R. Özsoy

Urfa

K. Berker

Denizli mebusu Naili Küçüka'nın teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı esası ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatasası (3/50)

T. C.

Başvekâlet

Yazı işleri dairesi müdürlüğü

Sayı : 6 - 590/1228

16 . IV . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Denizli Belediye Reisi bulunduğu sıralarda memuriyet vazifesini ihmalden suçlu görülmesinden dolayı Devlet Şûrasınca lüzumu muhakemesine karar verilen hâlen Denizli mebusu Naili Küçüka hakkında takibata devam edilebilmek üzere teşrii masuniyetinin refi Aydın Cumhuriyet müddeiumumiliğinin talebine atfen Adliye vekâletinden gönderilen 8 . IV . 1943 tarih ve 17/84 sayılı tezkerede bildirilmiş ve bu hususa ait dört parça evrak aynen sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerini rica ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Teşkilâtı esası ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatasası

T. B. B. M.

Teş. Es. ve Ad. Muh. encümeni

Esas No. 3/50

Karar No. 2.

7 . VII . 11943

Yüksek Reisliğe

Denizli belediye reisi bulunduğu sıralarda memuriyet vazifesinde ihmalden suçlu görülmesinden dolayı Devlet şûrasınca lüzumu muhakemesine karar verilen Denizli mebusu Naili Küçüka hakkında takibata devam edilebilmek üzere teşrii masuniyetinin refi dair 16 . IV . 1943 tarih ve 6-590/1228 sayılı Başvekâlet tezkeresiyle buna mütedair evrak Muhtelit encümenimize havale edilmekle müzakere olundu.

Yapılan tetkikat neticesinde isnat olunan suç Teşkilâtı esası kanununun 12 ve 27 nci mad-

delerindeki cürümlerin dışında kaldığı İhzarî encümenin mazbatasından dahi anlaşıldığından Dahili nizamnamenin 180 nci maddesinin ikinci fıkrası mucibince takip ve muhakemesinin Devre sonuna bırakılmasına karar verilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Teş. Es. ve Ad. En. Mü.

Muh. En. Reisi

Ankara

M. Ökmen

M. M.

İstanbul

Z. Karamursal

Kâtip Tokad	Bursa <i>Dr. R. Güran</i>	Kastamonu <i>A. Binkaya</i>	Antalya <i>N. Aksoy</i>	İzmir <i>E. Oran</i>	İstanbul <i>K. Karabekir</i>
İstanbul <i>Dr. G. Ataç</i>	Mardin <i>H. Menemenciöglü</i>	Samsun <i>H. Çakır</i>	Kayseri <i>R. Özsoy</i>		Konya <i>H. Karagülle</i>
Kütahya <i>M. Erkmen</i>	Manisa <i>İ. Çalışlar</i>	Ankara <i>Z. Yörük</i>	Rize <i>Dr. S. A. Dilemre</i>		Urfa <i>K. Berker</i>

İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve İktisat, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/118)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı: 6/2161

25 . VI . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisiğine

İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek olarak İktisat vekilligince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 22 . VI . 1943 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası eshabı mütebesiyle birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

İktisadi Devlet teşekkülleri memurları Tekauüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanunun mucip sebepler lâyihası

Bugünün olağanüstü şartlarının ileasiyle büyük bir önem kazanmış olan taşkömürü ve linyit istihsalini sağlamak ve arttırmak gayesiyle alınması gerekli görülen kanuni tedbirler, üç ayrı kanuna taaHük etmeleri dolayısıyla, üç kanun lâyihası ile arz ve teklif edilmiştir. Bunlar arasında bulunan bu kanun lâyihasında, 3687 sayılı kanuna ek olarak teklif edilen kanun lâyihası ile barem intibak vaziyetlerinin temini düşünülen Ereğli kömürleri İşletmesi ve Türkiye kömür satış ve tevzi müesseselerinde çalışan memurların buna muvazi olarak tekaütlük vaziyetlerinin tanzimi gözönünde tutulmuş ve umumiyetle maden işlerinde çalışanların tekaütlük hizmetleri hesabında yapılması gerekli tadil de itibara alınmıştır.

Birinci ek madde ile, çok gayri müsait maddi şartlar altında çalışan ve emsaline nazaran yıpranma hadleri çok kısa bulunanların fiili hizmet müddetlerine emsali vaziyetlerde kanunla kabul edilmiş olan yarı derecesinde zam yapılması temin edilmek istenilmiştir. Bu suretle tedvin edilecek istisnai hüküm müstehliklerine inhisar ettirilmesi için muamelenin İktisat vekâletinin tetkik ve tasdikına iktiran ettirilmesi lüzumlu görülerek gerekli kayıt birinci maddeye ikinci fıkra olarak konmuştur.

Yukarıda arzedilen diğer kanun lâyihası ile barem intibak vaziyetlerinin ıslahı düşünülen iki müessese memurlarının buna muvazi olarak tekaütlük vaziyetlerinin de yoluna konmasını sağlayan hüküm, lâyihasın muvakkat maddesini teşkil etmektedir. Bu maddeye göre 4222 sayılı kanunun muvakkat 2 nei maddesi hükmünün, mezkûr kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bu iki müessesede müstahdem olanlar hakkında tatlik edilmesi ve bu suretle o tarihte müesseselerinin muvakkat kadro ile idare edilmekte bulunması yüzünden, bunda dahilleri olmıyan mensuplarının haklarının ihlâl edilmesinin önüne geçilmesi temin edilmek istenilmiştir. 4222 sayılı kanunun mevzu bahis maddesinde yazılı olup mezkûr kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlaması tabii bulunan 10 yıllık müddetin içine alâkalıların havzadaki hizmetlerinin de ithal edilmek istenilmesi havza hizmetlerinin bir kül olarak mütalâa edilmesinin ve kömür istihsalinde senelerce emek vermiş elemanların havzaya bağlı kalmalarını temin arzusunun tabii bir neticesidir.

Muvakkat madde hükmünden istifade edeceklerin 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği ta-

rihten sonraki hizmet müddetlerinin, mezkûr kanun hükümleri dairesinde tekaüt aidatı kesilmek partiyle hizmet müddetlerine eklenmesi tabii görülmüş ve ancak o zamandanberi teraküm elen aidatın kesilmesi şekli tekaüt sandığı ile bu iki müessesе arasında yapılacak anlaşmaya bırakılmıştır.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Esas No. 1/118

Karar No. 21

2 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

İktisadî Devlet teşekkülleri memurları Te-kaüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek olarak İktisat vekilliği tarafından hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 22 . VI . 1943 tarihinde Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası, Encümenimize tevdi buyurulmakla, İktisat vekilinin huzuriyle tetkik ve müzakere olundu.

Lâyihanın esası, aslında ağır ve yıpratıcı bir mahiyet taşıyan maden istihsalinde bilfiil çalışanları daha ziyade teşvik etmek ve bu hizmetlerinin ağırlığını karşılamak maksadiyle, bu gibi memurların toprak altı işlerinde fiilen geçirecekleri her hizmet yılının, 4222 sayılı kanunun meriyet tarihinden itibaren, tekaütlük hesabında bir buçuk yıl sayılmasından ibaret olup, Devlet Demiryolları memurları için esasen kabul edilmiş bulunan böyle bir hükmün maden istihsalinde çalışan memurlar için de kabul edilmesi yerinde görülerek, prensip itibariyle tasvip olunmuştur.

Ancak, lâyihanın birinci maddesinde «maden ocaklarında çalışmakla mükellef memur ve müstahdemler» denilmektedir ki, bu suretle yukarıdaki hükümden kimlerin istifade edecekleri metinde açıkça belirtilmemiş olduğu görülerek, encümenimizce, maden ocakları yerine, maden istihsalinde ve toprak altında bilfiil çalışanlar, denilerek bundan kimlerin istifade edeceği tavzih olunmuş ve toprak altında çalışan memur ve müstahdemlerin üryan itibariyle tariflerine de imkân görülemediğinden, bu müesseselerde çalışanlardan vazifelerini toprak altında yapanların bu hükümden istifade ettirilmeleri yolunda umumî bir esasın kabulü zaruri görülmüştür. Bu maddenin tatbikat şekline gelince, müddetlerin hesabında sene esası yerine gün esası ka-

bul olunarak bir günün iş saatlerinden tamamını veya büyük kısmını toprak altında çalışmakla geçirenler için o gün tamamen toprak altında geçirilmiş sayılmasının ve bir iş gününün bundan daha az zamanını toprak altında geçirenlerin bu hükümden istifade ettirilmemelerinin muvafık olacağı mütalâa edilmiş olmakla madde metni bu maksadı temin eder şekilde yeniden yazılmış ve diğer tatbikatla ilgili hususlar metne konulmuşarak, bunların vekâletçe hazırlanacak bir talimatla tesbiti lâzımeleceği tabii görülmüştür.

Bundan başka, birinci maddedeki «4222 sayılı kanunun birinci bölümüne ek» ibaresi kanun tekiğine uygun görülmediğinden kaldırıldığı gibi, sene esası yerine gün esası kabul edilince, maddenin ikinci bendinde yazılı «altı ay ve altı aydan fazla hizmetler seneye iblâğ edilir ve bundan noksan hizmetler de hesaba katılmaz» hükmünün dahi kaldırılması icabetmiş ve bu hükmün tekaütlük müddetlerinin hesabında 4222 sayılı kanunun 15 nci maddesinin atfiyle 2904 sayılı kanunun 18 nci maddesinde esasen nazarı itibara alınmış olduğu eihetle, bu bakımdan da mezkûr hükmün burada tekrar yer almasına mahal görülememiştir. Diğer taraftan 4222 sayılı kanunun 17 nci maddesindeki «sandıklarla ilgili kurumlar, 25 fiili hizmet yılını dolduranları tekaüt edebilir» hükmüyle bu kurumlar için tanımlan salâhiyetin bu noktada tahdidi lüzumlu görülerek bu müesseselerde çalışan memur ve müstahdemlerin toprak altı işlerinde geçecek fiili hizmet müddetlerine tekaütlük hesaplarında ilâve olunacak fazla müddetlerin sözü geçen 25 yılın tesbitinde nazarı itibara alınmışarak, bu gibilere daha uzun çalışma im-

kını verilmesi için, birinci maddeye bunu temin edici bir fıkra eklenmiştir.

Lâyihanın ihtiva eylediği muvakkat ikinci maddeye gelince, bu maddenin 4222 sayılı kanununun tanzimi sırasında daimî kadroları henüz yapılmamış bulunan Ereğli kömürleri işletmesi ve Türkiye kömür tevzi ve satış müesseseleri memur ve müstahdemlerinin daimî kadroları yapılmamış bunların da bu sandıktan faydalanmalarını temin maksadını istihdaf ettiği anlaşılmuş olup, gerek esası ve gerekse yazılışı itibarıyla yerinde görülerek, yalnız bir kelime taşihî suretiyle madde aynen kabul edilmiştir.

Bu izahat dairesinde yeniden hazırlanan lâyiha, havalesi mucibince Maliye ve Bütçe encümenlerine gönderilmek üzere Yüksek Resliğe sunuldu.

İktisat En. R.	Bu M. M.	Kâtip
Trabzon	Ankara	Ankara
R. Karadeniz	H. O. Beketa	H. O. Beketa
Ankara	Eskişehir	Gaziantep
M. Eriş	E. Sazak	Ş. Özdemir
İçel	İstanbul	İstanbul
Ş. Tuğay	V. Sarıdal	A. H. Denizmen
İzmir	Niğde	Ordu
B. Arıman	Dr. R. F. Talay	Ş. Akyazı
Ordu	Trabzon	Zonguldak
M. Yarımbayrak	T. Göksel	H. Karabacak

Eldeki kanun lâyihası, millet ekonomisinin en etkin bir istihsal bölümünde, toprakaltı istihsalde çalışanların haklarını korumak bakımından çok yerinde ve şayanı şükran bir adımdır.

Ancak, bu nevi çalışmanın hususiyetle-

rinden bulunan maden ocaklarındaki iştil, infilâk, inhidam ve sair kazalar ve yarabele kadar su içinde çalışmak gibi çok güç şartlar içindeki mesai neticesinde ve binnetice tekaüt müddetini doldurmadan vukubulan ölüm ve mâlûliyetlerin gerek şahıs, gerekse ailesi için doğurduğu vahim riskleri karşılamamaktadır.

Eldeki İş kanununun madde mahsusası mucibince, işçiler için kısmen bu riskleri karşılayacak bir İktisadi sigorta kanunu hazırlanacağını İktisat vekili ifade etmiştir.

Kaza vukuunda aynı ocak ve galeride bulunan amele ile memurun aynı risklere mârûz buldukları âşikâr olduğuna göre sadece formalist olan bu «camele» ve «memur» tefrikinin kaldırılarak, yapılacak «İktisadi sigorta» kanununun bütün Devlet İktisadi işletmelerinde çalışanlara teşmilini, iktisadi bir zaruretini ifadesi olarak, rica ve temenni ediyorum. Mâlûm olan sigorta esaslarına göre, Devlet, işletme ve şahsın vereceği hisselere prim olarak alınır, zaman üzerinde kapitalize edilir. Kazaya ve çalışmanın hususiyetlerine kurban olarak ölenin ailesine ve çocuklarına, mâlûl kalanın kendisine, ailesine ve çocuklarına icabeden yardım yapılabilir.

Bugün muhtelif vekilliklere bağlı, Banka, Unvan müdürlük vesairenin başka başka tekaüt sandıkları da bu resmî ve Devletçe kontrollü «İktisadi sigorta» müessesesi ile birleştirilerek hakiki çalışma risklerinin bütün iktisadi inikâslarına cevap verecek bir teşekkül vücuda getirilmiş olur.

Manisa

Dr. Haldun Sarhan

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Esas No. 1/118
Karar No. 12

5 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek olarak İktisat vekilliğince hazırlanan kanun lâ-yihası ile İktisat encümeni mazbatası Encüme-nimizde İktisat vekilinin huzuru ile müzakere olundu.

Hükümet esbabı mucibesinde, kanun lâyiha-sının birinci maddesinin maden istihsalinde ağır ve ypratıcı şartlar içinde ve bilfiil toprak al-tında çalışanların bu durumlarını karşılamak maksadı ile; muvakkat madenin ise; 4222 sa-yılı kanunun tanzimi sırasında daimî kadroları henüz yapılmamış olması yüzünden tekaüt san-dığından istifade edememekte bulunan Ereğli kömürleri işletmesi ile Türkiye Kömür tevzii ve satış müesseseleri memur ve müstahdemlerinin, daimî kadroları yapılmca sözü geçen sandıktan faydalanmalarını temin maksadı ile yazılmış oldukları belirtilmektedir. Encümenimiz lâyi-hanın sevki için gösterilen bu mucip sebepleri yerinde bulmuştur.

İktisat encümeninin :

1. Bu kanunla temin edilmek istenen isti-

fadenin maden istihsalinde ve toprak altında bilfiil çalışanlara inhisar ettirilmesi.

2. Toprak altında geçen müddetlerin he-sabında muadelete daha uygun bir esasın ka-bulü;

3. Tatbikatla ilgili hususların vekâletçe ha-zırlanacak bir talimatname ile tesbiti icabede-ceğinden bunların kanunu medeniden çıkarıl-ması;

Maksatları ile birinci maddede yaptığı ta-dilâtta Encümenimizce aynen kabul edilmiş ve lâyiha havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuş-tur.

Maliye En. Reisi	M. M.	Kâtip
İstanbul	Aydın	Tokad
A. Bayındır	A. Menederes	C. Kovalı
A. Karahisar	Ankara	Burdur
İ. H. Baltacıoğlu	M. Aksoley	Ş. Engineri
Bursa	Kayseri	Rize
A. M. Erhan	Ö. Taşcıoğlu	T. B. Balta
Urfa		
M. E. Tekeli		

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Esas No. 1/118
Karar No. 60

8 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

İktisadi Devlet teşekkülleri memurları Te-
kaüd sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek
kanun lâyihası İktisat ve Maliye Encümenleri-
nin mazbatalarıyla birlikte Encümenimize ha-
vale edilmiş olmakla İktisat vekili Fuad Sirmen
ve Maliye vekâleti Bütçe ve Mali kontrol umum
müdürü hazır oldukları halde tetkik ve müza-
kere olundu.

Toprak altında maden istihsalinde çalışan-
ların diğer memur ve müstahdenlere nazaran
daha fazla yıprandıkları ve mühendislerin ocak
içindeki faaliyetleri yakından tetkik ve mura-
kabe etmekteki fayda ve teşvik edici rolü na-
zarı itibara alınarak bunların bu suretle ge-
çen fiili hizmetlerine yüzde elli nispetinde zam
yapılması hakkındaki Hükümet teklifi Encü-
menimizce de yerinde görülmüş ve bu itibarla
birinci madde, İktisat encümeninin tadili veçhile
Encümenimizce de kabul edilmiştir. Ancak
(tekaütlük hesabında) tâbiri yerine (tekaüt-
lük müddeti için) tâbirinin konması vuzuh ba-
kımından uygun görülmüş ve ibarede bazı de-
ğişiklikler yapılmıştır.

Lâyihanın muvakkat maddesinde, şimdiye
kadar muvakkat kadro ile idare edilmeleri do-
layısıyla müntesipleri tekaüdüğe tabi tutulma-
mış olan Ereğli Kömür işletmesi ve Türkiye kö-
mür tevzi ve satış müesseselerinde, bu defa
daimi kadroların tatbiki üzerine, tekaüdlük
hükümlerinin cari olmağa başlaması yüzünden
Devlet müesseseleri memurlarında olduğu gibi,

bu memurların da şimdiye kadar mesbuk on
senelik hizmetlerinin tekaüdlüklerine eklenmesi
istihdaf edilmektedir.

Bu itibarla 4222 sayılı kanunun muvakkat
ikinci maddesi hükmünün bu memurlar hak-
kında da teşmili yolundaki Hükümet teklifi
İktisat ve Maliye Encümenlerinin tadili veçhile
Encümenimizce de uygun görülmüştür.

Bu esaslar dabilinde hazırlanan kanun lâ-
yihası Umumi Heyetin tasvibine arz olunmak
üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	Bu M. M.
Çorum	Kastamonu	Kayseri
İ. Eker	T. Coşkan	F. Baysal
Kâtip		
İstanbul	Amasya	Aydın
F. Öymen	A. K. Yiğitoğlu	Gl. R. Alpman
Bitlis	Çanakkale	Diyarbakır
B. Osma	S. T. Arsal	Ş. Uluğ
Edirne	Giresun	Giresun
M. N. Gündüzalp	M. Akkaya	A. Sayar
Hatay	İstanbul	İstanbul
H. Selçuk	H. Kortel	H. Ülkmen
İzmir	Kütahya	Manisa
M. Birsal	H. Pekcan	F. Kurdoğlu
Mardin	Samsun	Tokad
R. Erten	M. A. Yörüker	H. N. Keşmir
Tokad	Trabzon	Yozgad
B. A. Sevengül	M. S. Anamur	S. İçöz
Zonguldak		
H. A. Kuyucak		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Iktisadi Devlet teşekkülleri memurları Tekait sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — 4222 sayılı kanunun 1 nci bölümünün sonuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

Ek madde — Maden istihsalinde ocaklar içinde çalışmakla mükellef olanlardan tekaüt hakkını haiz memur ve müstahdemlerin bu vazifelerde 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçirdikleri fiili hizmet müddetlerinin her senesi tekaütlük hesabında bir buçuk sene sayılır. Altı ay ve altı aydan fazla hizmetler seneye iblâğ edilir ve bundan noksan hizmetlerde hesaba katılmaz.

Alâkalı teşekkül ve müesseselerde, ilgililerin bu suretle geçen hizmetleri İktisat vekâletince her sene tetkik ve tasdik edilerek İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığına bildirilir.

MUVAKKAT MADDE — 4222 sayılı kanunun muvakkat 2 nci maddesi hükmü mezkûr kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Ereğli Kömürleri İşletmesi ve Türkiye Kömür tevzi ve satış müesseselerinde müstahdem olanlardan daimi kadrolara almanlar hakkında da tatbik olunur. Mevzuubahis maddede yazılı on yıllık müddetin hesabında alâkahlıların 3867 sayılı kanunun 1 nci maddesi hükmüne tabi tutulmuş olan müessese, şirket ve ocaklarda geçirdikleri hizmet müddetleride itibare alınır.

Bu madde hükmünden istifade

İKTİSAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Iktisadi Devlet teşekkülleri memurları Tekait sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — Maden istihsalinde çalışan memur ve müstahdemlerin, 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren toprakaltı işlerinde geçirdikleri fiili hizmet müddetleri, tekaütlük hesabında, bu müddetin yarısı ilâve edilmek suretiyle tesbit edilir.

Ancak bu ilâve, 4222 sayılı kanunun 17 nci maddesinin ikinci bendine tevfikân, kurumlarca tekaüt edilebilecek olanlar için tâyin olunan 25 senelik fiili hizmet müddetinin azaltılmasını icap ettiremez.

Alâkalı teşekkül ve müesseselerde, ilgililerin bu suretle geçen hizmetleri İktisat vekâletince her sene tetkik ve tasdik edilerek İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığına bildirilir.

MUVAKKAT MADDE — 4222 sayılı kanunun muvakkat 2 nci maddesi hükmü, mezkûr kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Ereğli Kömürleri İşletmesi ve Türkiye Kömür tevzi ve satış müesseselerinde müstahdem olanlardan daimi kadrolara almanlar hakkında da tatbik olunur. Mevzuubahis maddede yazılı on yıllık müddetin hesabında alâkahlıların 3867 sayılı kanunun 1 nci maddesi hükmüne tabi tutulmuş olan müessese, şirket ve ocaklarda geçirdikleri hizmet müddetleri de nazarı itibare alınır.

(S. Sayısı : 103)

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Iktisadi Devlet teşekkülleri memurları Tekait sandığı hakkındaki 4222 sayılı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — Maden istihsalinde çalışan memur ve müstahdemlerin 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren toprak altı işlerinde geçen fiili hizmet müddetleri, tekaütlük müddeti için bu müddetin yarısı ilâve edilmek suretiyle tesbit olunur.

Bu hüküm 4222 sayılı kanunun 17 nci maddesinin ikinci bendi gereğince kurumlar tarafından resen tekaüde sevk için 25 senelik hizmet müddetinin hesabında itibare alınmaz.

Alâkalı teşekkül ve müesseselerde ilgililerin bu suretle geçen hizmetleri İktisat vekâletince her sene tetkik ve tasdik edilerek İktisadi Devlet teşekkülleri tekaüt sandığına bildirilir.

MUVAKKAT MADDE — İktisat encümeninin muvakkat maddesi aynen.

Hü.

İk. E.

B. E.

edecekler hakkında 4222 sayılı kanunun muvakkat ikinci maddesinin (a) ve (b) fıkralarında yazılı müddetler bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte başlayacağı gibi bunların 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki hizmet müddetleri mezkûr kanun hükümleri dairesinde tekaütlük fiili hizmetlerine katılır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

22 . VI . 1943

Bş. V. Ad. V.

Ş. Saracoğlu A. R. Türel

M. M. V. Da. V.

A. R. Artunkal

Ha. V. Ma. V.

N. Menemencioğlu F. Ağralı

Mf. V. Na. V.

Yücel S. Day

İk. V. S. İ. M. V.

F. Sirmen Dr. H. Alataş

G. İ. V. Zr. V.

S. H. Ürgüblü

Mü. V. Ti. V.

A. F. Cebesoy C. S. Siren

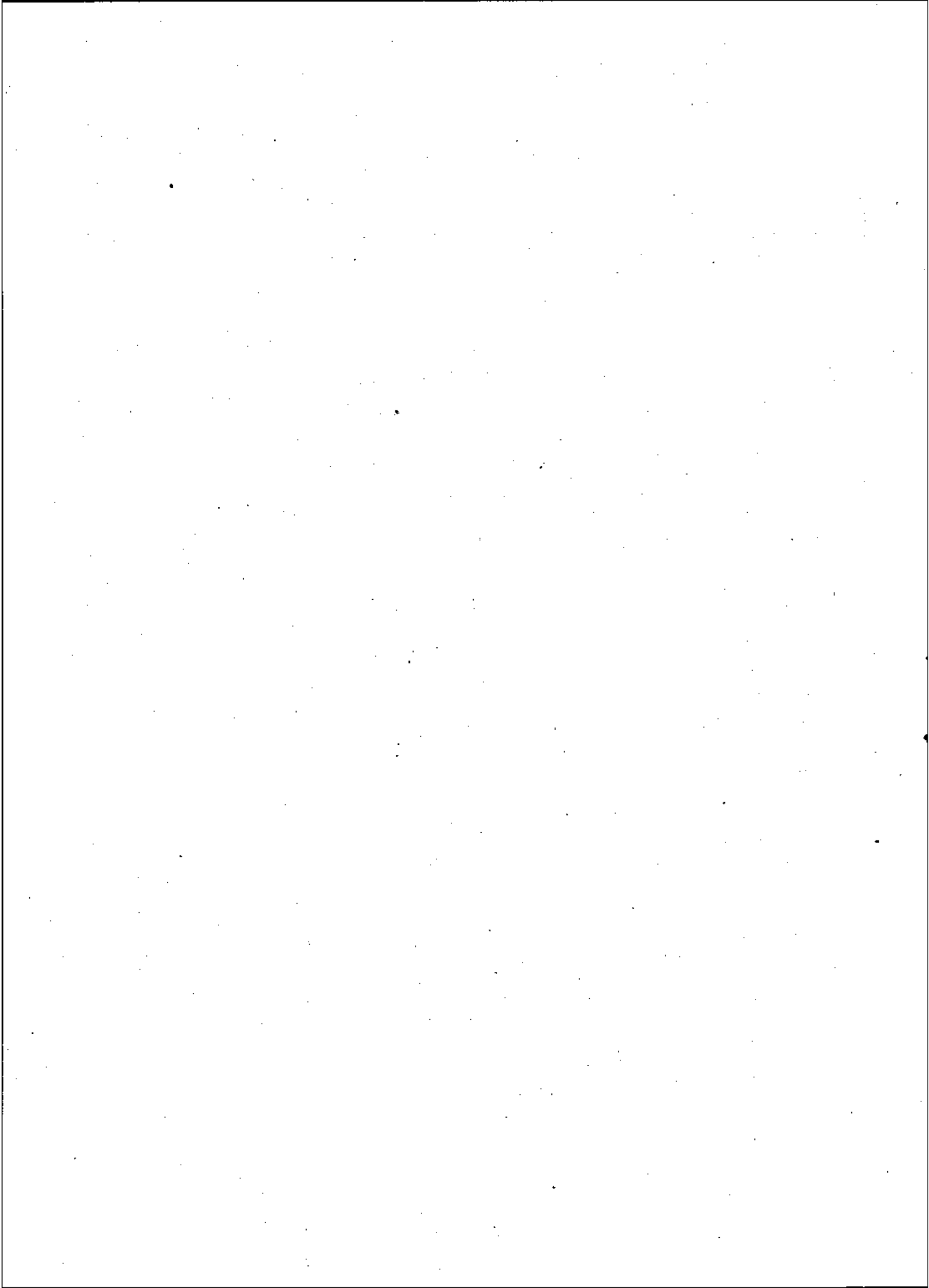
Bu madde hükmünden istifade edecekler hakkında 4222 sayılı kanunun muvakkat ikinci maddesinin (a) ve (b) fıkralarında yazılı müddetler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte başlar ve bunların 4222 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki hizmet müddetleri mezkûr kanun hükümleri dairesinde tekaütlük fiili hizmetlerine katılır.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Ereğli kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve İktisat ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/119)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/2162

25 . V . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ereğli kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek olarak İktisat vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 22 . VI . 1943 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Ereğli kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanunun mucip sebepler lâyihası

Ereğli kömür Havzasında mevcut ocakların Devletçe işlettilmesine dair olan 3867 sayılı kanunun 1 nei maddesi mucibince bu ocakların Devletçe işlettilmesi 15 . X . 1940 tarih ve 2/14547 sayılı kararname ile kabul edilmiş ve 1 . XII . 1940 tarihinde tatbikata başlanmıştır. Bu suretle Eti-banka bağı bir müessese halinde idare edilen Ereğli kömürleri işlettilmesine devredilmiş olan hususi müessese ve şahıslara ait ocaklarda çalışan memur ve mühendislerin mühim kısmının mezkûr müessesece de istihdamına devam edilmesi zaruri görülmüş ve bunların barem intibak vaziyetlerini halleden hususi bir hükümün mezkûr kanunda yer almamış olmasıyla beraber füzyon neticesinde yapılan teşkilâtın ancak zaman ile müstakar bir hale gelebileceği düşünülerek derhal bu ocakları devralarak işletmek istırasında bulunan müessese için o sırada muvakkat bir kadro tanzimi mecburiyeti hâsıl olmuştu. O zamandanberi geçen müddet zarfında 3659 sayılı kanunun 10 neu maddesi mucibince barem dışı vaziyetlerini idame eden bu memurların barem intibaklarının yapılarak müessese kadrosunun müstakar bir hale getirilmesi zaruri görülmüş ve bunu temin için bu kanun lâyihası kaleme alınmıştır.

Daimi kadrolara alınacak memurların barem intibakları bugünkü durumlarına göre ve 3659 sayılı kanunun muvakkat 1 nei maddesi mucibince yapılacak ve intibak neticesinde dahil olacakları dereceye göre bugünkü ücretleri yüksek kaldığı takdirde aradaki farkın terfi ile telâfi edilinceye kadar verilmesine devam edilecekse de bu vaziyet başka daire ve müesseselerde müktesep hak teşkil etmiyecektir.

Son defa mübayaa edilmiş olan Ankara elektrik ve Havagazi müessesesininin 4325 sayılı kanunun muvakkat 5 nei maddesi ile kabul edilen formüle mümasil bir hüküm tedvini mahiyetinde bulunan bu tedbirle bilhassa bugünün olağanüstü icap ve şartlarına göre büyük bir önem kazanmış olan taş kömürü istihsalinin bu yüzden müteessir olmaması temin edilmiş olacaktır.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat encümeni
Esas No. 1/119
Karar No. 22

3 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

Ereğli kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek olarak İktisat vekilliği tarafından hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 22 . VI . 1943 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılarak Başvekâletin 25 . VI . 1943 tarih, 6/2162 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası, encümenimize tevdi buyurulmakla İktisat vekilinin huzuriyle tetkik ve müzakere olundu.

3867 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince Devletçe işlettilmesi kabul edilen Ereğli kömür havzasındaki ocakları işletmeğe memur Ereğli kömürleri işletmesi müessesesi ile evvelce bu müessesenin bünyesine dahil iken bilâhara müstakil bir hale getirilen Türkiye kömür satışı ve tevzi müessesesinde çalışanların 3659 sayılı kanunun 10 ncu maddesine dayanan Barem dışı vaziyetlerinin devam ettiği ve bu gibilerin Bareme intibaklarının yapılması hakkında 3867 sayılı kanunda bir hüküm bulunmadığı cihetle bu lâyihanın, sözü geçen müesseselerde çalışanların Bareme intibak ettirilmeleri suretiyle müessese daimî kadrolarının müstakar ve diğer daire ve müesseseler mensuplarıyla ahenkli bir vaziyete getirilmesine mâtuf bulunduğu anlaşılmıştır.

Birinci maddenin ikinci fıkrasıyla, bu müesseselerde bugünkü durumlara göre ve 3659 sayılı kanunun muvakkat birinci maddesi mucibince, Barem intibakları yapılacakların, intibak neticesinde dahil olacakları ücret dereceleri hâlen almakta oldukları ücretten aşağı bulunduğu takdirde bu fazlalığın, terfi ile iktisabına kadar ve bu iki müesseseden başka daire ve müesseselerde müktesep hak teşkil etmemek üzere ödenmesinde devam esası kabul edilmektedir.

Taş kömürü istihsalinin bu yüzden müteessir olmaması ve mahiyeti itibarıyla ağır bir iş olan bu hizmetlerde çalışanların vazife bağlarının çözülmemesi mülâhazalarıyla, esasen Ankara Elektrik ve Havagazı müessesesi müstahdemleri için

4325 sayılı kanunun muvakkat beşinci maddesiyle kabul olunan formüle münasıl görülen bu hüküm, encümenimizce de kabul ve fıkra bunu daha vazih ifade edecek şekilde tadil olunmuştur.

Diğer taraftan, bu müesseselere almanların mahdud bir kısmının vekâletin tasvibine bağlı bulunduğu ve umumiyetle müesseseler tarafından kadrolara doğrudan doğruya terfi ve tâyinlerin yapıldığı anlaşıldığından, munhasıran bu hükümden istifade kaygusuyla herhangi usulsüz bir tâyin ve terfi meydana bırakılmamasını temin için, maddeye yeni bir fıkra ilâvesine lüzum görülmüş ve bu suretle bu müesseselerde çalışanların 1 haziran 1943 tarihindeki vaziyetleri, bu hükümden istifadelerinde esas alınarak, mezkûr tarihten bu kanunun yürürlüğe gireceği tarihe kadar geçecek zaman içinde bütün terfi edeceklerle yeniden tâyin olunacakların bu hükümden faydalanabilmeleri için, bu terfi ve tâyinlerin bizzat Vekil tarafından tasvip edilmesi şartı konulmakla bu hususta tam ve müessir bir kontrol tesis edilmek istenilmiştir.

Bu izahat dairesinde tadil edilen ve bazı kehitte tashihleri yapılan lâyiha, Encümenimizce muvafık görülerek, havalesi mucibince Bütçe encümenine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

İktisat En. Rs.	Bu M. M.	Kâtip
Trabzon	Ankara	Ankara
R. Karadeniz	H. O. Bekata	H. O. Bekata
Ankara	Gaziantep	İstanbul
M. Eriş	Ş. Özdemir	C. E. Arseven
İstanbul	İstanbul	İzmir
V. Sarıdal	A. H. Denizmen	B. Arıman
Kırşehir	Konya	Manisa
Ş. Torgut	K. Okay	Dr. H. Sarhan
Niğde	Ordu	Zonguldak
Dr. R. F. Talay	Ş. Akyazı	H. Karabacak

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Esas No. 1/119
Karar No. 61

8 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

Ereğli kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun lâyihasına dair Başvekâletin 25 haziran 1943 tarih ve 6/2162 sayılı tezkeresi İktisat encümeninin bu bapdaki mazbatasını ile birlikte encümenimize havale buyurulmuş olmakla İktisat vekili Fuad Sirmen ve Maliye vekâleti namına Bütçe ve Mali kontrol Umum müdürü hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Şimdiye kadar muvakkat kadrolarla idare edilen ve memurlarının barem dereceleri intibakları yapılmamış bulunan Ereğli kömürleri işletmesi ile Türkiye kömür satış ve tevzi müessesesinde bu defa daimî kadroların tatbiki yüzünden memurlarının müktesep hak derecelerinin tesbiti lüzumlu görülerek bunu tenin maksadıyla bu kanun lâyihasının teklif edildiği Hükümetin mucip sebepler lâyihasından anlaşmış ve bu lâyihada yazılı sebepler dolayısıyla intibakın yapılabilmesi için yeni bir tesise olan zaruret gözönünde tutularak lâyiha esas itibarıyla uygun yürülmüştür.

4325 sayılı kanunun muvakkat beşinci maddesindeki esasa dayanılarak yapıldığı anlaşılan bu teklif İktisat encümeninin metni üzerinde bazı tashihler yapılmak suretiyle Encümenimize de kabul edilmiştir.

Kanun lâyihası 3867 sayılı kanuna ek olmak üzere teklif edildiğine göre birinci maddedeki başlığa lüzum görülünceye kadar muvakkat madde metni birinci madde olarak kaleme alınmış ve (Bu kanunun neşri tarihinden itibaren üç ay içinde daimî kadroya alınacaklarını) derece intibakları yapılacağı keyfiyeti tasrih edilmiştir.

Bundan başka terfi ile iktisap edileceye-

ye kadar ödenmesine devam edilecek iki aylık arasındaki fazlalığın tekaüt muamele ve hesaplarında dahi müktesep hak teşkil etmeyeceği hususu maddenin üçüncü bendine ilâve edilmiştir. Filvaki bu gibiler hakkında 4222 sayılı kanunun on ikinci maddesi mucibince muamele yapılması, yani aidatlarının müktesep hak dereceleri üzerinden tahsili ve tekaütlüklerinde de bu derecelerin esas tutulması zaruri görülmektedir.

Lâyihanın ikinci maddesinde kanunun neşri tarihinden itibaren mer'i olacağı tasrih edilmiştir.

Bu esaslar dahilinde hazırlanan kanun lâyihası Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	Bu M. M.
Çorum	Kastamonu	Kayseri
İ. Eker	T. Coşkan	F. Baysal
Kâtip		
İstanbul	Amasya	Aydın
F. Öymen	A. K. Yiğitoğlu	Gl. R. Alpman
Bitlis	Çanakkale	Diyarbakır
B. Osma	S. T. Arsal	Ş. Uluğ
Edirne	Giresun	Giresun
M. N. Gündüzalp	M. Akkaya	A. Sayar
Hatay	İstanbul	İstanbul
H. Selçuk	H. Kortel	H. Ülkmen
İzmir	Kütahya	Manisa
M. Birsal	H. Pekcan	F. Kurdoğlu
Mardin	Samsun	Tokad
R. Erten	M. A. Yörüker	H. N. Keşmir
Tokad	Trabzon	Yozgad
B. A. Sevengil	M. S. Anamur	S. İçöz
Zonguldak		
H. A. Kuyucak		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna aşağıdaki muvakkat madde eklenmiştir:

MUVAKKAT MADDE — Ereğli Kömürleri işletmesi ve Türkiye Kömür satış ve tevzi müesseselerinde, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olanların müktesep hak dereceleri 3659 sayılı kanunun muvakkat 1 nci maddesi hükümlerine göre tesbit edilir.

Bu esasa göre dereceleri tesbit edilenlerin kanunun yürürlüğe girdiği tarihte almakta oldukları aylıklar girdikleri derece aylığından fazla ise diğer daire ve müesseselerde müktesep hak teşkil etmemek şartıyla ve terfi ile telâfi edilinceye kadar, bu fazlalığın ödenmesine devam olunur.

MADDE 2. — Bu kanun neşrini takip eden ay başından itibaren yürürlüğe girer.

İKTİSAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna aşağıdaki muvakkat madde eklenmiştir:

MUVAKKAT MADDE — Ereğli Kömürleri işletmesi müessesesiyle Türkiye Kömür satış ve tevzi müessesesinde bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olanların müktesep hak dereceleri, 3659 sayılı kanunun muvakkat birinci maddesi hükümlerine göre tesbit edilir.

Bu esasa göre dereceleri tesbit edilenlerin, kanunun yürürlüğe girdiği tarihte almakta oldukları aylıklar, intibak derecelerinden yüksek ise, her iki derece arasındaki fazlalık, terfi ile iktisap edilinceye kadar ödenmekte devam olunur.

Ancak bu fazlalık, başka daire ve müesseselerde müktesep hak teşkil etmez.

1 Haziran 1943 tarihinden sonra tâyin edilenlerle aylıklarına zam yapılanların bu hükümden faydalanabilmeleri için, bu tâyin ve terfilerin İktisat vekili tarafından tasvip edilmiş olması şarttır.

MADDE 2. — Hükümetin teklifi aynen kabul olunmuştur.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ereğli Kömür havzasındaki ocakların Devletçe işlettilirilmesi hakkındaki 3867 sayılı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — Ereğli Kömürleri işletme müessesesiyle Türkiye Kömür satış ve tevzi müessesesinde bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olanlardan bu kanunun neşri tarihinden itibaren üç ay içinde daimî kadroya alınacakların müktesep hak dereceleri, 3659 sayılı kanunun muvakkat birinci maddesi hükümlerine göre tesbit edilir.

Yukarıki fıkra hükmüne göre dereceleri tesbit edilenlerin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte almakta oldukları aylıklar, intibak derecelerinden yüksek ise, her iki derece arasındaki fazlalık, terfi ile iktisap edilinceye kadar ödenmekte devam olunur.

Ancak bu fazlalık, başka daire ve müesseselerde ve tekaüt-lük muamele ve hesaplarında müktesep hak teşkil etmez.

1 Haziran 1943 tarihinden sonra tâyin edilenlerle aylıklarına zam yapılanların bu hükümden faydalanabilmeleri için, bu tâyin ve terfilerin İktisat vekili tarafından tasvip edilmiş olması şarttır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden mer'îdir.

Hü.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

28, VI. 1943

Bş. V.	Ad. V.
Ş. Saracoğlu	
M. M. V.	Da. V.
	H. Uzun
Ha. V.	Ma. V.
N. Menemencioğlu	P. Ağralı
Mf. V.	Na. V.
Yücel	
İk. V.	S. İ. M. V.
F. Sirmen	Dr. H. Alataş
G. İ. V.	Zr. V.
S. H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.	Ti. V.
A. F. Cebesoy	

İk. E.

MADDE 3. — Hükümetin teklifi aynen kabul olunmuştur.

B. E.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

